

Asia: VN/19726/2023

Vammaispalvelulain voimaantulon siirtäminen

Lausuntopyyntö

Lausunnonantajan organisaatio

Järjestö

Kannatatteko uuden vammaispalvelulain voimaantulon siirtämistä ajankohdasta 1.10.2023 uuteen ajankohtaan 1.10.2024?

Ei

Halutessanne voitte antaa tiiviit perustelut vastaukselle:

Muistiliitto kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle koskien vammaispalvelulain voimaantulon siirtämistä.

Muistiliitto ei kannata vammaispalvelulain voimaantulon siirtämistä ja pitää erittäin huolestuttavana voimaantulon siirtämisen perustelemista taloudellisilla säästöillä. Myös perustuslakivaliokunta on torjunut taloudelliset syyt perustuslain 6.2 §:ssä tarkoitettuna hyväksyttävänä perusteena asettaa ihmisiä eri asemaan (PeV 55/2016 vp).

Julkisen vallan on perustuslain 22 §:n mukaisesti turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Myös yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) 8§ määrittelee, että ketään ei saa syrjiä muun muassa iän tai vammaisuuden perusteella. Kaikkein heikoimmassa asemassa olevien vammaisten henkilöiden, myös ikääntyneiden vammaisten, yhdenvertaisuus ja syrjinnän kieltä tulisi olla lain säädännön lähtökohta.

Suomi on vuonna 2016 ratifioinut YK:n vammaisyleissopimuksen, jonka tarkoituksena on taata vammaisille henkilöille täysimääräisesti ja yhdenvertaisesti kaikki ihmisoikeudet ja perusvapaudet, edistää ja suojella näitä oikeuksia ja vapauksia sekä edistää vammaisten henkilöiden ihmisarvon kunnioittamista. Ratifioituaan vammaisopimuksen Suomi on sitoutunut turvaamaan siinä määritellyt oikeudet. Yleissopimus ei rajaa mitään sairaus- tai vammairyhmää mutta ei myöskään ikäryhmää sopimuksen ulkopuolelle. Vammaisopimuksen mukaisesti vammaisiin henkilöihin kuuluvat ne, joilla on sellainen pitkäaikainen ruumiillinen, henkinen, älyllinen tai aisteihin liittyvä vamma, jonka vuorovaikutus erilaisten esteiden kanssa voi estää heidän täysimääräisen ja tehokkaan osallistumisensa yhteiskuntaan yhdenvertaisesti muiden kanssa.

Nykyisen vammaispalvelulain tapaan uudistunut vammaispalvelulaki on toissijainen erityislaki. Vastoin annettuja näkemyksiä, uudistunut vammaispalvelulaki ei mahdollista ikääntyneiden, ei-vammaisten henkilöiden palveluiden järjestämistä, sillä soveltamisala rajaa palvelut vain vammaisiin henkilöihin. Vammaispalvelulain mukaisten palveluiden lähtökohtana on vammaisen henkilön toimintakyky ja sen mukanaan tuomat rajoitteet. Myös sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus (StVM 52/2022 vp., s. 17) esille, että ”tarkoitus ei ole, että kaikkien iäkkäiden henkilöiden palvelut järjestetään vammaispalvelulain perusteella. Vammaispalvelulain soveltamista rajaa edelleen 1 momentissa säädetty vammaisen henkilön määritelmä ja 2 momentissa säädetty vammaispalvelulain toissijaisuus suhteessa yleislainsäädäntöön, kuten sosiaalihuoltolakiin.”.

Suomi ei ole toistaiseksi täyttänyt YK:n yleissopimuksen mukaisia velvoitteitaan, mutta on vuoden 2019 maaraaportissaan vahvistanut YK:n vammaisoikeuskomitealle kehittävänsä vammaisten asemaa uuden vammaispalvelulain avulla. YK:n ikääntyneiden oikeuksien itsenäinen asiantuntija Claudia Mahler on vuonna 2022 antamassaan raportissa kehottanut Suomen hallitusta tarkistamaan uusia lakejaan, strategioitaan ja toimintasuunnitelmiaan sen varmistamiseksi, että ikäyrjintää ja ageistisia käytäntöjä ei jatketa eikä suvaita. YK:n asiantuntija myös suositteli, että toimintarajoitteisille ikääntyneille tarjottavien terveydenhuolto- ja sosiaalipalvelujen olisi perustuttava vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen mukaisiin oikeuksiin. Uudistunut, 1.10.2023 voimaan astuva vammaispalvelulaki ottaakin aiempaa paremmin huomioon eri tavoin vammaiset henkilöt. Nyt lausuttavana olevalla hallituksen esityksellä ja esitetyllä vammaispalvelulain siirrolla Suomi olisi asettamassa jälleen kerran eri tavoin vammaiset ja eri ikäiset vammaiset henkilöt taloudellisista syistä syrjittyyn ja eriarvoiseen asemaan.

Teiska Minna
Muistiliitto ry